

VERENIGING
VAN GRIFFIERS

De burgemeester is sinds begin 2016 verantwoordelijk voor de bevordering van de bestuurlijke integriteit van de gemeente. Als eerste adviseur van de raad kan er een beroep gedaan worden op de griffier om te adviseren of te ondersteunen bij het proces. In dit document gaan we specifiek in op de rol van de griffier bij een mogelijke integriteitsschending.

De rol van de griffier bij een vermeende integriteitsschending Van melding tot onderzoek

Vereniging van Griffiers

Commissie Integriteit:

Paul van Ruitenbeek

Jacqueline Vrolijk-Gevaert

Bram Oostdijk

Hans Scherpenzeel

---

1)	Voorwoord	2
2)	Fase I - Melding of signaal van integriteitsschending	3
	2.1 Integriteit	3
	2.2 Integriteitsschending	5
	2.3 Rol van de griffier bij een melding van mogelijke integriteitsschending	6
	2.4 Stappen bij een melding van een vermoedelijke integriteitsschending	7
	2.5 Handvatten bij meldingen van vermeende integriteitsschendingen	7
3)	Fase II – Vooronderzoek - De Griffier en zijn verschillende rollen	8
	3.5 Informant met betrekking tot een gebeurtenis die in de melding wordt	11
	3.6 Adviseur van het presidium of leden van het presidium	12
	3.8 Informant over de strekking en doelstelling van het stappenplan	12
4	Fase III - Vervolgonderzoek	13
	4.1 Onderzoeksopdracht	13
	4.2 Intern vervolgonderzoek – rol griffier	14
	4.3 Extern vervolgonderzoek – rol griffier	14
	4.4 Bespreking / behandeling van het onderzoeksrapport	14
	4.5 Mogelijke uitkomsten van het afsluitende debat	15
	4.6 Nazorg	15
5)	Bijlagen	16
	5.1 Bijlage I - Wetboek van strafvordering, Art. 162	17
	5.2 Bijlage II - Gemeentewet, Art. 15 verboden handelingen	18
	5.3 Bijlage III - Kieswet, Art. X8	19
	5.4 Bijlage IV - Voorbeeld protocol / Stappenplan gemeente Hilversum	20

1) Voorwoord

Griffiers vervullen binnen de gemeenten en provincies een bijzondere rol. Als schakel tussen raad en college, tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten komen zij in aanraking met diverse kanten van het openbaar bestuur. In het krachtenveld waarin griffiers opereren zijn diverse belangen te onderscheiden. Griffiers houden bij hun handelen altijd in gedachten dat zij zijn aangesteld om de volksvertegenwoordigers te ondersteunen.

Integriteit is een belangrijk onderwerp in het openbaar bestuur. De wetgever heeft bij de meest recente wijzigingen van de Provinciewet en de Gemeentewet de Commissaris van de Koning en de burgemeester aangewezen als de hoeders van de integriteit. Concrete bevoegdheden zijn daarbij niet gegeven, maar de Provinciale Staten en de gemeenteraden hebben wel de mogelijkheid om gedragscodes vast te stellen. In de model gedragscode wordt verwezen naar de mogelijkheid om een onderzoeksregeling te treffen bij vermeende integriteitsschendingen. Deze regeling bestaat dan veelal uit een stappenplan (Stappenplan integriteitsschendingen) waarin een aantal concrete stappen in het onderzoek staan beschreven. Bij het stappenplan hoort soms ook een algemene toelichting.

Voor een griffier die wordt geconfronteerd met een (aanstaande) melding op het gebied van integriteit in de provincie of gemeente ontstaat (tijdelijk) een ander krachtenveld. De commissaris of de burgemeester voert een (voor)onderzoek uit naar aanleiding van de melding. Het vooronderzoek kan worden opgevolgd door een feitenonderzoek. Deze handreiking zoomt in op de rol van de griffier in een dergelijk krachtenveld. Bij de verschillende fases die te onderscheiden zijn wordt ingegaan op de positie van de griffier.

Griffiers staan soms voor dilemma's:

Welke rol kan ik spelen, welke rol wil ik spelen? Als ik vandaag aanwezig ben bij de ontvangst van een melding door de burgemeester, wat betekent dit dan voor mijn positie in het verloop van het onderzoek? Kan ik een raadslid adviseren dat een integriteitsmelding wil gaan doen? Hoe ver kan ik daar in gaan? Hoe ga ik er mee om er als er van mij als griffier een verklaring wordt gevraagd over een bepaalde gebeurtenis? Moet ik en zo ja wanneer moet ik de werkgeverscommissie inschakelen als ik informatie aanlever aan de burgemeester?

In dit stuk staat dus de griffier die betrokken raakt bij een integriteitsmelding centraal. We behandelen daarbij de verschillende fases van de integriteitsmelding en zoomen telkens in op de rol van de griffier. We gaan ervan uit dat we hiermee onze collega griffiers helpen bij het maken van de vele afwegingen die als gevolg van een integriteitsmelding kunnen of moeten worden gemaakt. Hoewel ervoor gekozen kan worden alleen die pagina's te lezen die betrekking hebben op de fase waarin de integriteitsmelding zich op dat moment bevindt, adviseren wij onze collega griffiers toch kennis te nemen van de hele handreiking omdat de verschillende fases nauw met elkaar verbonden zijn.

2) Fase I - Melding of signaal van integriteitsschending

2.1 Integriteit

Vanzelfsprekend is een politieke ambtsdrager zelf primair verantwoordelijk voor zijn integriteit. Per 1 februari 2016 is de Gemeentewet aangepast en heeft de burgemeester voor wat betreft de bestuurlijke integriteit officieel een rol gekregen:

Art 170 Gemeentewet, Lid 2.

De burgemeester bevordert de bestuurlijke integriteit van de gemeente.

De burgemeester heeft de wettelijke taak gekregen om de bestuurlijke integriteit van zijn gemeente te bevorderen en bij (vermoedens van) integriteitsschendingen door het bestuur handelend op te treden. Hiermee is de verantwoordelijkheid voor de portefeuille 'integriteit' duidelijk bepaald. De wettelijke bepalingen geven ruimte om naar gelang de situatie handelend op te treden, waarbij niet alleen gedacht moet worden aan het optreden bij incidenten. Het is ook heel belangrijk om integriteitsschendingen te voorkomen. De griffier kan hierbij met name in relatie tot de gemeenteraad een belangrijke rol spelen. We adviseren de griffier integriteit en integriteitsbewustzijn een vaste plaats te geven binnen het werkkterrein.

Gedragscode

De Gemeentewet verplicht de gemeenteraad om voor zichzelf en voor de bestuurders een gedragscode vast te stellen (Gemeentewet: art. 15 derde lid, art. 41c tweede lid en art. 69 tweede lid). Afwijkingen van het normenkader van een gedragscode kan een integriteitsschending tot gevolg hebben. De gedragscode geeft tevens enige handvatten voor handelingen van politieke ambtsdragers. De raad kan zelf bepalen wat hij in de gedragscode wil opnemen. Van de burgemeester wordt verwacht dat hij de bestuurlijke integriteit bevordert en monitort. Bij een overtreding van de gedragscode is het voor de burgemeester niet eenvoudig te bepalen welke feitelijke stappen er genomen moeten worden, zeker als er geen stappenplan door de gemeenteraad is vastgesteld. Een adviseur zoals de griffier of gemeentesecretaris kan hierbij een rol spelen. De griffier wordt, als eerste adviseur van de raad, beschouwd als de meest aangewezen persoon voor vragen van de gemeenteraad over bestuurlijke integriteit. Raadsleden kunnen bij de griffier terecht voor het afgeven van een signaal, vragen over integriteit of een vertrouwelijke consultatie.

Preventieve acties integriteitbeleid

Veel griffiers ondersteunen hun raad door preventieve trainingen op het gebied van integriteit aan te bieden. Dit is een prima instrument om het onderwerp onder de aandacht van de raadsleden te brengen en te houden. In de praktijk vragen veel griffiers zich af hoe ze dit kunnen aanpakken. Nu is er geen eenduidig advies dat voor alle gemeenten toegepast kan worden. Er zijn verschillende factoren in de lokale situatie die hierbij een rol spelen. Van groot belang is in ieder geval dat de griffier goed doordent wat hij met de training wil bereiken en voor het doel van de training ook draagvlak binnen de raad weet te verkrijgen. Daarom adviseren wij de onderstaande vragen in ieder geval te beantwoorden.

Waarom wil ik/de raad een training?

De eerste vraag die moet worden beantwoord is welk doel de training exact moet dienen. In de praktijk zal het antwoord vaak praktisch zijn: omdat de raad of de burgemeester het vraagt. Maar neem hier geen genoegen mee! Zoek naar de achterliggende reden, ook al is dat misschien niet meer dan de wens van de burgemeester om zo invulling te geven aan zijn zorgplicht voor bestuurlijke integriteit. Het kan bijvoorbeeld ook gaan om de volgende redenen:

- het op de agenda krijgen van het onderwerp: bewustwording van het thema;
- een afspraak om bijvoorbeeld jaarlijks aandacht aan het thema integriteit te blijven schenken;
- een incident in het recente verleden;
- de overtuiging in de raad dat dit thema onlosmakelijk verbonden is met het zijn van een goede volksvertegenwoordiging;

De reden voor het geven van een training bepaalt de opzet en inhoud van de training.

Is er draagvlak voor de training in de raad?

Gelukkig hebben volksvertegenwoordigers in toenemende mate het besef dat integriteit een belangrijk thema is waar periodiek aandacht aan moet worden besteed. Daarmee is echter niet gezegd dat de volledige raad zit te springen om een training. In de toch al drukke agenda's van de raadsleden moet een training concurreren met vele andere evenementen die op korte termijn als relevanter beleefd kunnen worden. Daarom is het belangrijk om actief draagvlak voor de training te creëren bij de raad. Dit kan door raadsleden te betrekken bij de voorbereiding van de training, bijvoorbeeld door vragen en casussen aan te laten dragen. Een andere tip is om vooraf met de fractievoorzitters te spreken over de training en hen op te roepen hun fractie zoveel mogelijk bij de training aanwezig te laten zijn.

Wat voor een soort training heb ik nodig?

In de kern zijn er twee basistypen trainingen die ingezet kunnen worden: een training met een juridisch accent of een training met een moreel accent. Het verschil zit in de vraag of de training gaat over wat een raadslid niet mag doen of over de vraag wat een raadslid juist wel zou moeten doen. In de juridische variant zal vanuit de wetgeving worden verduidelijkt welke regels er zijn om integriteitsschendingen te voorkomen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan gedragscode sessies.

Een morele training maakt helder wat een volksvertegenwoordiger moet doen om een moreel zuiver politicus te zijn. Dat gaat verder dan alleen je aan de regels houden om zo integriteitsschendingen te voorkomen. Denk hierbij aan trainingen morele oordeelsvorming.

In de praktijk zal er vaak voor een combinatie van beide basistypen worden gekozen, dus een training waarin zowel juridische als morele aspecten aan de orde komen. De keuze welk accent gelegd moet worden is afhankelijk van de doelstelling van de training en van de mate waarin het thema leeft in de raad. Is er regelmatig aandacht voor integriteit? Een raad die vaker over integriteit spreekt blijkt in de praktijk meer behoefte te hebben aan morele trainingen. Dit aspect van integriteit is immers complexer en biedt meer ruimte voor onderlinge discussie.

Wie gaat de training verzorgen?

In de regel worden trainingen uitgevoerd door trainers van ingehuurde bureaus. Bij de selectie van een bureau is het verstandig om volstrekt duidelijk te maken wat het doel van de training is. De effectiviteit van de training neemt toe als de deelnemers vragen herkennen die aansluiten bij de eigen situatie. Daarnaast is het verstandig om jezelf ervan te laten overtuigen dat het bureau dat de training gaat uitvoeren goed thuis is in de wereld van integriteit van politici. Dit is namelijk fundamenteel anders dan een training over integriteit voor ambtenaren, omdat een werkgever-werknemer relatie ontbreekt. Trainingen voor ambtenaren zijn niet toepasbaar voor volksvertegenwoordigers, zelfs niet als de training een overwegend juridisch karakter heeft, bijvoorbeeld: het sanctieregime bij schendingen voor raadsleden is heel anders dan het regime voor ambtenaren.

Voorkom 'integriteits-moeheid'!

Veel mensen vinden integriteit erg belangrijk. In de waan van alle dag sneeuwt het onderwerp toch makkelijk onder. Ook is het moeilijk om politici blijvend scherp te houden op dit thema. Het gevaar van integriteits-moeheid ligt dan op de loer. Om dit te voorkomen is het raadzaam om aan het begin van de raadsperiode afspraken te maken over de aandacht die de komende periode aan dit thema besteed gaat worden. Daarbij kunnen dan onderwerpen voor de hele periode worden vastgelegd. Zo kun je afspreken om in het eerste jaar te spreken over de wet- en regelgeving, in het tweede jaar de gedragscode te herijken en in het derde jaar morele oordeelsvorming te trainen. Verder is het goed om elk jaar casussen uit de afgelopen periode te bespreken.

2.2 Integriteitsschending

Wat verstaan we onder een integriteitsschending?

Een gedraging van een politiek ambtsdrager, die in strijd is met het handelen als 'goed volksvertegenwoordiger' of 'goed bestuurder'.

Het kan gaan om feiten die wettelijk strafbaar zijn, maar ook om handelingen in strijd met geschreven of ongeschreven regels.

Raads- en collegeleden zijn niet wettelijk verplicht om een integriteitsschending door een raadslid of een wethouder te melden. Op grond van artikel 162 van het Wetboek van Strafvordering zijn leden van de gemeenteraad, leden van het college en ambtenaren alleen verplicht om (bij de politie) aangifte te doen van ambtsmisdrijven.

Een mogelijke integriteitsschending door een raadslid of een wethouder kan gesignaleerd worden door collega-bestuurders, ambtenaren, organisaties, bedrijven of burgers, die hier melding van kunnen doen bij de burgemeester. Een melding hoeft niet noodzakelijkerwijs te gaan over een vaststaand feit. Er kan ook sprake zijn van een vermoeden. Indien de persoon in kwestie een melding doet, moet het echter wel om een op redelijke gronden gebaseerd vermoeden gaan, voor zover mogelijk onderbouwd door eigen kennis of eigen waarneming. Wij adviseren om heel zorgvuldig om te gaan met een melding en een goede en volledige integriteitstoetsing te maken alvorens een melding daadwerkelijk in behandeling te nemen (zie verderop in Fase II: integriteitstoetsing).

Anonimiteit

De melder van een mogelijke integriteitsschending kan verzoeken om anonimiteit. Het anoniem melden van een integriteitsschending is mogelijk bij de burgemeester. De burgemeester is dan de enige die weet wie de melding heeft gedaan. Echter wanneer de melding daadwerkelijk tot een onderzoek leidt geeft dit beperkingen. Zo is het bijvoorbeeld voor onderzoekers niet mogelijk om nadere vragen te stellen aan de melder. Aan anonieme verklaringen wordt over het algemeen slechts aanvullende bewijskracht toegekend. Een anonieme verklaring is alleen toelaatbaar in combinatie met ander verifieerbaar bewijsmateriaal. De feiten in het onderzoeksrapport mogen niet alleen bestaan uit anonieme afgelegde verklaringen. Wanneer een strafrechtelijk onderzoek wordt ingesteld bestaat de mogelijkheid dat de identiteit van de melder alsnog bekend wordt. We adviseren je de melder hier vooraf op te wijzen.

Mogelijke toekomstige schending van integriteit

Indien je als griffier weet dat iemand van plan is iets te doen dat mogelijk een integriteitsschending tot gevolg heeft, dan word je geacht hem daarvoor te waarschuwen. Je kunt als alternatief er ook voor kiezen de betreffende persoon mee te geven dat het wellicht verstandig is om een (andere) adviseur te raadplegen. Afhankelijk van de bestuurscultuur is het in sommige raden gebruikelijk dat je de fractievoorzitter van een raadslid hierop vertrouwelijk aanspreekt.

2.3 Rol van de griffier bij een melding van mogelijke integriteitsschending

Een melding of een signaal kan bij verschillende personen binnenkomen. Wanneer er een signaal is binnengekomen over een politiek ambtsdrager heeft deze er recht op dat er uiterst zorgvuldig wordt omgegaan met een melding. Als griffier is het belangrijk om vooraf goed na te denken over je rol bij een melding van een vermeende integriteitsschending,

Als griffier kun je in de volgende rollen terecht komen (zie ook Fase II vooronderzoek):

1. adviseur van de melder (als deze raadslid of commissielid is);
2. adviseur van de burgemeester als onderzoeker;
3. adviseur van de burgemeester als raadsvoorzitter;
4. verstrekker van bij de griffie aanwezige informatie ten behoeve van het onderzoek;
5. informant met betrekking tot een gebeurtenis die in de melding wordt genoemd (omdat je erbij aanwezig was);
6. adviseur van het presidium of leden van het presidium;
7. adviseur van ambtenaren die het onderzoek uitvoeren;
8. informant over de strekking en doelstelling van het stappenplan (indien het stappenplan door de griffie is opgesteld).

Onderstaand tref je de rol van de griffier als adviseur van de melder. De overige rollen van de griffier komen in Fase II, het vooronderzoek, aan de orde.

1. Adviseur van de melder (als deze raadslid of commissielid is)

In de meeste stappenplannen wordt er geen beperking opgelegd aan de groep van personen die een integriteitsmelding kan doen. Integriteitsmeldingen kunnen bv worden gedaan door inwoners, vertegenwoordigers van instelling of zelfs journalisten. Je bent als griffier niet in de positie om deze mensen te ondersteunen bij hun melding. Maar in de relatief kleine politieke gemeenschap binnen een gemeente is de kans aanwezig dat het een raadslid of een commissielid is dat de melding heeft gedaan. De vraag is dan wat je positie is als griffier. Je bent immers eerste (algemeen) adviseur van de raad, dus kan het voorkomen dat de melder bij jou steun of advies zoekt. Onze aanbeveling is om bij het vervullen van deze rol telkens af te wegen hoe ver je kunt en wilt gaan. Helemaal geen enkel advies geven lijkt ons geen optie. Vaak is er een relatie tussen het werk als raadslid of commissielid en de melding. Advies geven over de werking van het stappenplan als zodanig mag geen enkel probleem zijn, het gaat immers om feitelijke informatie. Vanuit die rol kun je ook beschrijven wat de burgemeester volgens het stappenplan zou moeten gaan doen. Mocht je informatie over de stand van het onderzoek hebben vernomen dan kan je die informatie niet delen met de melder. We adviseren om de positie die je inneemt ook te benoemen in je gesprek met de melder en daar transparant over te zijn.

2.4 Stappen bij een melding van een vermoedelijke integriteitsschending

1. Ontvangst van de melding

Wanneer je zelf een melding of signaal ontvangt adviseren we je terughoudend op te stellen. Neem uitsluitend de melding in ontvangst en geef aan dat je deze met de burgemeester gaat bespreken. Wanneer de melding de burgemeester betreft kun je dit met de plaatsvervangend voorzitter van de raad bespreken, indien het protocol of stappenplan dit voorschrijft. Leg de melder, indien deze anoniem wenst te blijven, uit wat de gevolgen kunnen zijn bij anonimiteit. Leg de datum en het tijdstip van de melding en de gegevens van de melder vast. De burgemeester bevestigt de ontvangst van de melding schriftelijk en kan hierbij eventueel een registratieformulier gebruiken.

Publiciteit

De media volgen de politiek kritisch en nauwlettend. Bij vermeende integriteitsschendingen van politici heeft dit er in een aantal gevallen toe geleid dat er in de media al een (voor-) veroordeling heeft plaatsgevonden, voordat er onderzoek is gedaan. Het gevolg is dat politieke ambtsdragers (onschuldig) onder verdenking komen te staan en grote schade oplopen. Ook de geloofwaardigheid van de politiek in het algemeen wordt op deze wijze aangetast. Het is daarom zaak dat alle betrokkenen de grootst mogelijke terughoudendheid betrachten bij een vermoeden van schending van de integriteit. Daaruit volgt ook dat in alle stadia van de afhandeling de groep van het aantal betrokkenen zo klein mogelijk gehouden moet worden. Als er uiteindelijk werkelijk sprake is van een integriteitsschending en er een oordeel is gevormd over de ernst van de kwestie en een eventueel passende sanctie, dan moet de zaak natuurlijk wel naar buiten gebracht worden.

Bekijk hoe urgent de actie is die ondernomen moet worden. Hoe actueel is de melding? Is er media-aandacht? Wanneer er media-aandacht is, dan kan gemeente bevestigen dat er een melding is ontvangen en in behandeling wordt genomen. Op die manier ontstaat er ruimte om met de melding aan de slag te gaan.

2.5 Handvatten bij meldingen van vermeende integriteitsschendingen

- Protocol processtappen bij vermoeden van integriteitsschending door politieke ambtsdragers
In de [modelgedragscode van de VNG](#) staat in artikel 6.2 eerste lid onder c vermeld dat de gemeenteraad op voorstel van de burgemeester afspraken maakt over de processtappen die gevolgd worden in geval van een vermoeden van een integriteitsschending. We adviseren een protocol op te stellen, waarin de processtappen zijn vastgelegd die gevolgd dienen te worden bij een vermoeden van integriteitsschending door politieke ambtsdragers. Een dergelijk document helpt de burgemeester concreet invulling te kunnen geven aan zijn taak. Het maakt dat het voor een ieder helder is welke stappen genomen gaan worden en versterkt de burgemeester bij zijn optreden. Iedere gemeente kan zelf een protocol of stappenplan bepalen. De VNG heeft geen model-protocol vastgesteld. We hebben een aantal protocollen van diverse gemeenten als voorbeeld toegevoegd. In een protocol wordt bepaald wie de melding gaat beoordelen. We adviseren het protocol door de gemeenteraad te laten vaststellen.
- Formulier registratie integriteitsschending door politieke ambtsdragers
Een hulpmiddel bij situaties waar er sprake is van een vermoedelijke integriteitsschending is een formulier registratie integriteitsschendingen. Op dit formulier worden door de burgemeester de vermoedens van schendingen, de aard en het daaropvolgend onderzoek en afdoening gelijkloidend geregistreerd. Hierdoor wordt inzicht verkregen in de aard en de omvang van de schendingen. De registraties kunnen eventueel gebruikt worden bij het verslag doen van alle meldingen. Ze kunnen aanvullende informatie geven bij een bespreking van het onderwerp integriteit met de raad en helpen bij een eventuele evaluatie.

3) Fase II – Vooronderzoek - De Griffier en zijn verschillende rollen

Als griffier ben je de eerste adviseur van de burgemeester als het gaat om raadsaangelegenheden. Niet voor niets zijn de griffiers getraind ¹ om de burgemeester te helpen bij zijn rol als hoeder van de integriteit (artikel 170 Gemeentewet), voor zover het gaat om raadsaangelegenheden. Het vooronderzoek start zodra er na de melding aanvullende informatie wordt opgevraagd door de burgemeester.

Overleg met de burgemeester met wie de melding besproken wordt, bijvoorbeeld in de driehoek (gemeentesecretaris, griffier en burgemeester). Belangrijk is dat beoordeling van integriteitskwesaties onpartijdig geschiedt. De kern is dat zuiverheid van besluitvorming wordt gewaarborgd. Houd de kring van geïnformeerden beperkt. Indien de melding betrekking heeft op de burgemeester, dan kan b.v. de plaatsvervangend voorzitter van de gemeenteraad de plaats van de burgemeester innemen. Denk na over de te bespreken onderwerpen en welke rol je invult tijdens dit gesprek en welke rol je daarna pakt. We adviseren je de volgende punten te bespreken:

- a. wie aan zet is en in welke rol;
- b. afspraken over vertrouwelijkheid of geheimhouding;
- c. op welk moment naar buiten toe gecommuniceerd zal worden.

Terugkoppeling en vastlegging

Koppel terug aan de melder dat er een vooronderzoek zal gaan plaatsvinden.

De burgemeester oefent zijn taak uit als onafhankelijke bestuurder binnen de gemeente. In de meeste gevallen zal hij deels zelf onderzoek doen door gesprekken te voeren, maar hij zal ook een deel van het onderzoek overlaten aan anderen.

In fase I hebben we de verschillende rollen van de griffier al genoemd en de rol van adviseur van de melder nader uiteengezet. Hieronder gaan we dieper in op overige rollen en benoemen we de aandachtspunten.

1. adviseur van de melder (als deze raadslid of commissielid is);
2. adviseur van de burgemeester als onderzoeker;
3. adviseur van de burgemeester als raadsvoorzitter;
4. verstrekker van bij de griffie aanwezige informatie ten behoeve van het onderzoek;
5. informant met betrekking tot een gebeurtenis die in de melding wordt genoemd (omdat je erbij aanwezig was);
6. adviseur van het presidium of leden van het presidium;
7. adviseur van ambtenaren die het onderzoek uitvoeren;
8. informant over de strekking en doelstelling van het stappenplan (indien het stappenplan door de griffie is opgesteld).

---

¹ In 2016 zijn alle griffiers uitgenodigd voor een training van twee dagdelen door bureau BING. Tijdens deze training is ingegaan op de theorie en het proces van de morele oordeelsvorming.

3.1 Adviseur van de melder (als deze raadslid of commissielid is)

Deze rol is al nader toegelicht in fase I.

3.2 Adviseur van de burgemeester als onderzoeker

De burgemeester wordt door de wetgever gezien als een onafhankelijk persoon. We adviseren je om vanuit je rol als griffier buitengewoon terughoudend te zijn bij het adviseren van de burgemeester als onderzoeker. Aan het begin van het vooronderzoek is er wat ons betreft wel aanleiding om te spreken over de randvoorwaarden van het vooronderzoek. Wie gaat het uitvoeren (niet de ambtenaren die op de een of andere manier bij de melding betrokken zijn geweest), in welke tijdspanne en wat zijn de rollen van de griffier en de gemeentesecretaris? Hoe kan de driehoek waarborgen dat het onderzoek niet vroegtijdig breed bekend wordt en wordt degene tegen wie de melding is gericht wel of niet al in deze fase geïnformeerd? Het zijn vragen die voordat het vooronderzoek start besproken kunnen worden. Daar kunnen ook afspraken uit voortvloeien. Daarna past jou als griffier echter grote terughoudendheid. Verdere bemoeienis met het onderzoek positioneert jou als griffier op een ongewenste manier en de kans is aanwezig dat je door je omgeving wordt gelabeld als behorend tot een van de partijen of als ondersteuner van de burgemeester. In latere fase(s) heb je opnieuw je zelfstandige adviserende rol in het geheel en die kun je alleen waarmaken als je neutraal blijft tijdens het vooronderzoek.

In enkele stappenplannen wordt de griffier genoemd als adviseur van de burgemeester in het kader van de communicatie. Dit is met name relevant tijdens het vervolgonderzoek, maar ook in het vooronderzoek kan het noodzakelijk zijn te communiceren, zeker als er gelekt wordt. Bij de advisering is de opbouw van het stappenplan jouw kompas. In het vooronderzoek is het de bedoeling dat de zaak klein blijft. Zodra er toch iets naar buiten gaat is het zaak om de burgemeester mee te geven dat hij de belangen van alle betrokkenen (waaronder de melder en degene tegen wie de melding wordt gedaan als de gemeente als organisatie) tegen elkaar afweegt. In de meeste gevallen dient te worden volstaan met de bevestiging dat er een vooronderzoek loopt en de mededeling dat er gedurende het onderzoek geen mededelingen worden gedaan.

3.3 Adviseur van de burgemeester als raadsvoorzitter

Tijdens het vooronderzoek is de raad nog niet geïnformeerd over de kwestie. Toch kan het zo zijn dat het vooronderzoek uitlekt. In dat geval zal er beroering ontstaan en kan het ook voorkomen dat de burgemeester als voorzitter van de raad het verwijt krijgt dat hij de raad niet op tijd heeft geïnformeerd over hetgeen er speelt. In de meeste stappenplannen is opgenomen dat de burgemeester in onvoorziene gevallen overleg voert met het presidium (het overleg van de fractievoorzitters). Jouw rol is om de burgemeester hierop te wijzen. Er is een gerede kans dat raadsleden gebruik gaan maken van hun instrumenten omdat ze meer willen weten. In die gevallen is het aan de burgemeester om te bevestigen dat er een onderzoek loopt en dat er verder tot aan de afronding daarvan geen mededelingen worden gedaan. Voor het overige komt de raadsvoorzitter tijdens het onderzoek meestal niet in beeld.

3.4 Verstrekker van bij de griffie aanwezige informatie ten behoeve van het onderzoek

De burgemeester kan in het kader van het onderzoek stukken opvragen bij de griffie. Voor zover het gaat om openbare stukken ligt het voor de hand om deze te verstrekken. In deze fase van het vooronderzoek is het van belang hiervan geen melding te maken aan derden, ook niet aan de werkgeverscommissie. Immers, de kring van geïnformeerden moet zo klein mogelijk blijven. Wanneer het gaat om stukken die rechtstreeks het functioneren van de griffie (inclusief medewerkers) raken dan is het verstandig daar de

werkgeverscommissie wel over te informeren. De werkgeverscommissie is immers werkgever van de griffie en heeft er daarom recht op te weten dat de griffie inhoudelijk betrokken is geraakt bij het vooronderzoek. Stel de burgemeester ervan op de hoogte dat de kring van geïnformeerden groter is geworden doordat je de werkgeverscommissie hebt ingelicht.

De juridische kant van het onderzoek van de burgemeester

De burgemeester moet zich bij het onderzoek houden aan geldende wet en regelgeving. Dit betekent dat de onderzoeksbevoegdheden mede worden bepaald door de rechtsverhouding tussen de gemeente en de persoon die wordt onderzocht. Bij e-mail onderzoek geldt in het bijzonder de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Voor de griffier en griffiemedewerkers is relevant dat zij ambtenaar zijn en aldus een arbeidsrelatie hebben met de gemeente. Die juridische relatie brengt voor de werkgever een aantal rechten met zich mee. Het uitoefenen van die rechten moet altijd vooraf worden gegaan door een belangenafweging. De inzet van onderzoeksmiddelen dient te voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. De Nederlandse veiligheidsbranche heeft een privacygedragscode sector particuliere onderzoeksbureaus uitgebracht, waarin uitgebreid beschreven staat welke regels er gelden voor de verschillende onderzoeksmethoden.

Als er door de gemeente opdracht wordt gegeven voor een onderzoek, dan draagt de gemeente daarvoor de verantwoordelijkheid. De gemeente is gehouden aan de wet Wbp en de bevoegdheden hangen samen met de rechtsverhouding die de gemeente heeft met de onderzochte persoon. Voor particuliere recherchebureau dat de opdracht aanneemt geldt dezelfde afbakening als die van de opdrachtgever. Dit betekent dus dat een particulier recherchebureau bij het ene onderzoek soms meer bevoegdheden kan uitoefenen dan in het andere onderzoek vanwege verschillen in de rechtsverhouding tussen opdrachtgevers en de onderzochte personen. Voor het particuliere recherchebureau geldt daarnaast een sectornormering, in aanvulling op toepasselijke wet- en regelgeving.

In het geval dat een dergelijk onderzoek wordt verricht door een particulier recherchebureau, zijn de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus, de Regeling particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus en de Privacygedragscode van toepassing. In deze documenten is een sectornormering opgenomen, onder meer ten aanzien van e-mailonderzoek en informatievergaring. Deze normering luidt samengevat als volgt:

1. controle van e-mailverkeer is alleen toegestaan in opdracht van de verantwoordelijke;
2. controle van e-mailverkeer is alleen toegestaan voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden, zoals in geval van het vermoeden van misbruik van het netwerk door de betrokkene of in geval van verdenking van ander ernstig laakbaar of strafbaar handelen;
3. indien er minder ingrijpende onderzoeksmogelijkheden zijn om de benodigde informatie aan het licht te brengen of om bewijs te vergaren voor de laakbare en/of strafbare gedragingen, dienen deze te worden toegepast (beginsel van subsidiariteit);
4. het onderzoek dient zo gericht mogelijk plaats te vinden (beginsel van proportionaliteit);
5. de periode van het onderzoek dient beperkt te zijn (beginsel van proportionaliteit);
6. niet relevant gebleken gegevens dienen te worden vernietigd.

Is de burgemeester dan werkgever van de griffie?

Nee, dat is intern de werkgeverscommissie. De burgemeester is echter op grond van artikel 170 Gemeentewet vertegenwoordiger van de gemeente in en buiten rechte. Alle ambtenaren hebben een aanstelling in algemene dienst en zijn dus ondergeschikt aan de gemeente als werkgever. De burgemeester doet er toch goed aan voorafgaand aan de inzet van onderzoeksmethodieken hierover van gedachten te wisselen met de werkgeverscommissie.

Intermezzo

Wanneer mag er informatie uit een digitaal systeem (netwerk binnen de gemeente) worden toegevoegd aan een onderzoek?

Voor ieder systeem waarin gegevens worden opgeslagen is iemand de verantwoordelijke. Deze persoon, vergelijkbaar met een beheerder, zal een afweging moeten maken of inzage (toegang) tot het systeem wordt verleend en hoever deze toegang in het kader van het onderzoek mag reiken.

In de Memorie van Toelichting op de Wbp stelt de wetgever over de verantwoordelijke:

‘Bij de beantwoording van de vraag wie de verantwoordelijke is, dient enerzijds te worden uitgegaan van de formeel-juridische bevoegdheid om doel en middelen van de gegevensverwerking vast te stellen, anderzijds - in aanvulling daarop - van een functionele inhoud van het begrip. Het laatste criterium speelt met name een rol als er verschillende actoren bij de gegevensverwerking betrokken zijn en de juridische bevoegdheid onvoldoende helder is geregeld om te kunnen bepalen wie van de betrokken actoren als verantwoordelijke in de zin van de wet moet worden aangemerkt. In dergelijke situaties zal aan de hand van algemeen in het maatschappelijk verkeer geldende maatstaven moeten worden bezien aan welke natuurlijke persoon, rechtspersoon of bestuursorgaan de betreffende verwerking moet worden toegerekend.’ (MVT, II, nr. 3, blz. 55; idem nr. 3, blz. 16).

Wij gaan ervan uit dat de burgemeester, mede op grond van zijn vertegenwoordigende bevoegdheid op grond van artikel 170 Gemeentewet kan worden beschouwd als verantwoordelijke. Omdat de burgemeester zelf verantwoordelijke voor het systeem is kan hij dus ook zelf, na het maken van een afweging, zichzelf toegang verschaffen tot het systeem.

Mocht er later een toetsing plaatsvinden (bijvoorbeeld omdat er een zaak voor een rechter aanhangig wordt gemaakt) dan zal de burgemeester zich moeten verantwoorden voor de door hem gemaakte afweging.

3.5 Informant met betrekking tot een gebeurtenis die in de melding wordt genoemd (omdat je erbij aanwezig was)

Als ambtenaar van de gemeente ben je in principe verplicht medewerking te verlenen aan het onderzoek. Dit betekent onder andere dat aan jou als griffier een verklaring kan worden gevraagd. Dit kan zowel mondeling als schriftelijk. Uiteraard doe je dit naar eer en geweten, maar het is wel verstandig van tevoren van de burgemeester en onderzoekende ambtenaren te vernemen op welke wijze de mondelinge of schriftelijke verklaring onderdeel zal worden van het onderzoek. Die informatie zal van invloed zijn op de vorm van een schriftelijke verklaring. Als er een gerede kans is dat je verklaring gepubliceerd zal worden dan is het verstandig een formelere toon aan te slaan (dus niet: “beste Piet...”). Als je mondeling informatie verstrekt is het verstandig te vragen naar een verslag waarop je correcties mag aanbrengen. Wees bij het afleggen van een verklaring zo concreet mogelijk en geef antwoord op de gestelde vraag. Griffiers maken veel mee. Het is soms moeilijk om feiten terug te halen, zeker als de melding betrekking heeft op gebeurtenissen die al langere tijd geleden hebben plaatsgevonden. Verklaar dus over wat je weet en geef ook aan wat je niet meer weet. Omdat het vooronderzoek klein wordt gehouden is het niet de bedoeling je afgelegde verklaring te delen met anderen.

3.6 Adviseur van het presidium of leden van het presidium

Als de burgemeester van mening is dat er geen vervolgonderzoek nodig is dan kunnen zowel de melder als degene tegen wie de melding gericht is geweest daartegen in veel stappenplannen “beroep” aantekenen bij het presidium. Zorg ervoor dat er zo snel mogelijk een vergadering komt.

In de meeste gevallen ben je tijdens de vergadering aanwezig als adviseur van de fractievoorzitters. Sta stil bij de vraag wie deze presidiumvergadering voor moet zitten. Er kan aanleiding zijn om het voorzitterschap niet door de burgemeester te laten vervullen. Het is immers zijn onderzoek dat wordt besproken en hij zou anders inhoudelijk moeten reageren en tegelijkertijd voor moeten zitten. Bespreek dit met de burgemeester en de eventueel aanwezige plaatsvervangend voorzitter.

Hoewel je vanuit je functie over van alles en nog wat mag adviseren lijkt het ons verstandig je te beperken tot het verstrekken van informatie over het stappenplan en de rol van het presidium daarin. Het is niet aan jou als griffier om een oordeel te vellen over het onderzoek van de burgemeester of de daaruit door de burgemeester getrokken conclusie. Denk er aan dat de persoonlijke en politieke belangen die op het spel staan enorm groot zijn en dat van het presidium eigenlijk wordt gevraagd een soort rechtbank te spelen. Hier gaat het niet alleen meer om de melding zelf maar ook om de positie van de burgemeester als onderzoeker. Als de burgemeester een vervolgonderzoek niet nodig vindt en het presidium denkt daar toch anders over, dan is dat voor de burgemeester ongemakkelijk.

Het kan wel jouw taak zijn om de besluiten van het presidium uit te voeren. Dus als er tot een vervolgonderzoek wordt besloten dan kan het zo zijn dat het aan jou is om over dat besluit te communiceren. Bespreek de mogelijke uitkomsten van het presidium van tevoren met de burgemeester en maak afspraken voor de verschillende scenario's. Wie gaat wat doen? Denk daarbij ook aan de communicatie namens het presidium.

3.7 Adviseur van ambtenaren die het onderzoek uitvoeren

Over deze rol kunnen we kort zijn: we adviseren nadrukkelijk om niet op te treden als adviseur van ambtenaren die het onderzoek namens de burgemeester uitvoeren. Als je al advies zou geven over het onderzoek, doe dit dan in de beslotenheid van de driehoek, maar zeker niet naar ambtenaren uit de ambtelijke organisatie. Door advies te geven over het onderzoek kom je in een vreemde situatie terecht, je draagt dan (in ieder geval in de beeldvorming in je omgeving) mede verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het onderzoek, terwijl ook jij als griffier moet waken over je onafhankelijkheid. Een uitzondering op dit advies is de advisering over het stappenplan zoals genoemd bij punt 8.

3.8 Informant over de strekking en doelstelling van het stappenplan

(indien het stappenplan door de griffie is opgesteld).

Als jij de opsteller bent geweest van het stappenplan dan is het begrijpelijk dat mensen bij je aankloppen om meer uitleg over eventuele bepalingen die niet helder zijn. Je kunt hier binnen bepaalde marges wel een reactie op geven, maar laat je niet verleiden tot het geven van (negatieve of positieve) kwalificaties over het stappenplan. In de praktijk kan namelijk geen enkel stappenplan voorzien in alle situaties. Zodra het stappenplan in werking treedt komen er ongetwijfeld onvolkomenheden aan het licht. Ga hierover niet de discussie aan maar volsta met mogelijkheid van het evalueren van het stappenplan na de definitieve afloop van de voorliggende melding.

4 Fase III - Vervolgonderzoek

Indien een besluit is genomen tot het uitvoeren van een vervolgonderzoek, kan er gekozen worden voor een intern vervolgonderzoek of een extern vervolgonderzoek. De keuze voor het soort onderzoek is afhankelijk van diverse factoren, maar dient bij voorkeur gebaseerd te zijn op de onderzoeksopdracht die geformuleerd moet gaan worden. Op basis van een uitvoerige en nauwkeurige onderzoeksopdracht kan namelijk veel beter worden bepaald waar het vervolgonderzoek over moet gaan en vooral welke expertise benodigd is. Een goede keuze aan de voorkant is des te meer van belang, aangezien het halverwege alsnog overdragen aan professionele onderzoekers vaak niet meer mogelijk of erg lastig is.

Je kunt als griffier in deze fase (van het formuleren van de onderzoeksopdracht) een ondersteunende rol spelen voor het presidium (= gezamenlijke fractievoorzitters) danwel voor de burgemeester, afhankelijk van wie het besluit tot een vervolgonderzoek heeft genomen. Heeft het presidium het besluit genomen tot een vervolgonderzoek, dan ligt het voor de hand dat de griffier in beeld komt als ondersteuner in de voorbereiding van het onderzoek. Ditzelfde geldt ten aanzien van bijvoorbeeld het opstellen van een persbericht over het besluit tot een vervolgonderzoek.

Het is echter denkbaar dat ook wanneer de burgemeester, samen met een presidiumlid, het vervolgonderzoek ter hand neemt, de griffier wordt gevraagd om hierin te ondersteunen. Het is verstandig in dat geval duidelijke afspraken te maken met het presidium en de werkgeverscommissie over de rol van de griffier in deze fase (zie ook hierna).

In de praktijk wordt vaker gekozen voor een extern dan voor een intern vervolgonderzoek. Dit omdat de benodigde interne expertise ontbreekt danwel vanwege de objectiviteit van de onderzoekers ten opzichte van de bestuurders en volksvertegenwoordigers. Ook zal een intern onderzoek kritischer door de media worden beoordeeld, vanwege het beeld dat de slager zijn eigen vlees keurt. Een voordeel van een intern vervolgonderzoek kan zijn dat de kosten beperkter zullen zijn en dat het eerder compacter kan worden gehouden qua publiciteit en omvang dan bij een formele aanstelling van een externe onderzoeker.

4.1 Onderzoeksopdracht

Zoals hiervoor al aangegeven, is het belangrijk dat er een heldere en nauwkeurige onderzoeksopdracht wordt geformuleerd (zowel bij een intern als bij een extern vervolgonderzoek). De onderzoeksopdracht bevat ten minste de volgende elementen:

- de aanleiding van het onderzoek;
- het doel danwel de opdracht;
- de onderzoeksvragen, onderzoeksmethoden en onderzoekscapaciteit;
- het onderzoeksprotocol dat van toepassing is;
- het normenkader dat gehanteerd zal worden;
- de (vermoedelijke) duur en het beschikbare budget;
- de wijze waarop gecommuniceerd zal worden gedurende het vervolgonderzoek;
- de wijze van rapportage aan de opdrachtgever;
- de rolverdeling tussen onderzoeker en opdrachtgever;
- de omgang met tussentijdse wijzigingen en eventuele uitbreiding van de werkzaamheden;
- de afbakening van het onderzoek (welke werkzaamheden worden wel van de onderzoekers verwacht en welke niet);

Op basis van de onderzoeksoopdracht zal een inschatting gemaakt kunnen worden van de expertise die voor het vervolgonderzoek benodigd is en of deze expertise eventueel intern beschikbaar is. In beide gevallen (intern danwel extern) is het raadzaam om een onderzoeksteam samen te stellen met verschillende disciplines.

Als er gekozen wordt om het vervolgonderzoek extern uit te besteden, is het raadzaam om bij de keuze voor een bepaald bureau breed te oriënteren en diverse offertes op te vragen. Als griffier kun je hierin een ondersteunende rol spelen door een overzicht beschikbaar te hebben van verschillende bureaus. Ook kan een dergelijk overzicht worden opgevraagd via de commissie Integriteit van de Vereniging van Griffiers.

4.2 Intern vervolgonderzoek – rol griffier

Het interne vervolgonderzoek kan uitgevoerd worden door een interne onderzoeker (bijvoorbeeld de ambtenaar die audits uitvoert conform artikel 213a Gemeentewet), een interne commissie (bijvoorbeeld een raadscommissie) of door de burgemeester zelf, samen met een presidiumlid. De rol van de griffier bij interne vervolgonderzoeken hangt sterk af van wie het onderzoek doet. Wordt het vervolgonderzoek inderdaad gedaan door een raadscommissie of door de burgemeester zelf, daarbij begeleid door een presidiumlid, dan ligt het voor de hand dat je als griffier optreedt als ondersteuner. Het is raadzaam om in dat geval duidelijke afspraken te maken met het presidium en de werkgeverscommissie. Deze afspraken gaan o.a. over de omgang met geheimhouding, over de extra taken voor de griffier, over de werkverdeling binnen de griffie (kan de klus gedaan worden met de vaste bezetting of is er extra menskracht nodig) en over het aanspreekpunt voor de griffier. Het doel van deze afspraken is dat helder is voor de raad wat de positie van de griffier in het onderzoek is en dat voorkomen wordt dat de griffier teveel als partij in het onderzoek wordt gezien, in plaats van als neutrale ondersteuner.

Wordt het interne onderzoek uitgevoerd door een interne professionele onderzoeker, dan heeft de griffier geen directe (ondersteunende) rol. Wel kan de griffier / de griffie benaderd worden voor het aanleveren van informatie.

4.3 Extern vervolgonderzoek – rol griffier

Een extern vervolgonderzoek kan uitgevoerd worden door bijvoorbeeld:

- Een externe professionele onderzoeker van een andere provincie of gemeente;
- Een externe commissie bestaande uit (oud-)bestuurders, hoogleraren of andere deskundigen;
- Een extern onderzoeksbureau, zoals bijvoorbeeld een forensisch accountant, een particulier recherchebureau, een advocatenkantoor of een organisatieadviesbureau.

De keuze voor één van de bovengenoemde opties zal afhangen van de onderzoeksvraag. Het inhuren van een extern onderzoeksbureau heeft als voordeel dat er voldoende onderzoekscapaciteit, kennis en expertise aanwezig zal zijn. Tegelijkertijd zullen de kosten snel hoger zijn en vraagt het meer coördinatie.

Bij een extern vervolgonderzoek is de rol van de griffier in principe zeer beperkt, aangezien ondersteuning van het externe onderzoeksbureau niet aan de orde is. De griffie kan, als ondersteuner van de raad, wel benaderd worden voor bepaalde praktische informatie. Daarnaast kan de griffier, namens de raad, de burgemeester bevragen over de voortgang in het onderzoeksproces.

4.4 Bespreking / behandeling van het onderzoeksrapport

Als het rapport over het vervolgonderzoek is afgerond, is het van belang dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over de bespreking van en de communicatie over het rapport. Als griffier heb je een adviserende rol richting het gremium dat normaliter de planning en de concept-agenda's van commissie- en raadsvergaderingen opstelt (agendacommissie / presidium). Moet er een extra vergadering gepland

worden? Kan de bespreking in het openbaar plaatsvinden of is er reden voor beslotenheid? Wie zit de vergadering voor? De raadsvoorzitter of de plaatsvervangend voorzitter? Verwacht men veel publiek op de tribune? Laat je de onderzoeker in de vergadering een toelichting geven? Ten aanzien van de communicatie is het van belang om te bepalen wat er gecommuniceerd gaat worden, op welk moment en naar wie (intern, extern of beide). Als griffier kun je de burgemeester hierin adviseren. Het is raadzaam om in ieder geval informatie te verstrekken over het proces dat doorlopen is. In dit stadium is maximale transparantie het uitgangspunt. Daarnaast is van belang om af te spreken wanneer het rapport wordt vrijgegeven. Is het geheel openbaar of zijn er wellicht besloten delen en hoe dient daarmee omgegaan te worden? Betrek bij voorkeur ook de collega's van de afdeling communicatie bij dit onderdeel en/of de communicatieadviseurs van de griffie zelf.

4.5 Mogelijke uitkomsten van het afsluitende debat

De uitkomst van het politieke debat over het onderzoeksrapport kan verschillende uitkomsten hebben, afhankelijk van de persoon die de integriteit geschonden zou hebben. Bij een wethouder heeft de raad de mogelijkheid om het vertrouwen in deze wethouder op te zeggen via een motie van wantrouwen. Gaat het om een raadslid, dan kan dit raadslid alleen op grond van artikel 15 Gemeentewet** en artikel X8 Kieswet geschorst worden door de raadsvoorzitter. De raad heeft in dit geval de mogelijkheid om het raadslidmaatschap vervallen te verklaren. Veel integriteitsschendingen zullen buiten het kader van artikel 15 Gemeentewet vallen. In die gevallen kan de raad zich slechts uitspreken over de situatie en eventueel een motie aannemen, tenzij er sprake is van strafbare feiten. Van strafbare feiten kan altijd aangifte worden gedaan.

Is de burgemeester onderwerp van discussie, kan de raad via een motie oproepen om met de Commissaris van de Koning in gesprek te gaan over het eventuele vertrek van de burgemeester.

4.6 Nazorg

Een integriteitsonderzoek kan grote impact hebben op de betrokken politiek ambtsdrager en op het betreffende bestuur. Het kan het verstandig zijn om enige tijd na het afsluitende debat over het onderzoek een evaluatiegesprek in te plannen. Aan dit gesprek kunnen bestuurders, volksvertegenwoordigers en ambtenaren deelnemen die behoefte hebben aan een evaluatie. De griffier kan de burgemeester adviseren een dergelijk evaluatiegesprek te organiseren. De evaluatie kan gaan over het doorlopen proces (om van te leren), maar een evaluatie kan ook worden gehouden omdat de onderlinge verhoudingen ondanks de afronding van de zaak verstoord zijn. Van belang is in alle gevallen niet het gesprek te heropenen over de inhoud van de zaak. De doelstelling van de evaluatie moet volstrekt helder worden gedefinieerd alvorens deze te starten. In een aantal gevallen zal er wellicht ook behoefte zijn om de zaak te laten rusten.

5) Bijlagen

- I. Wetboek van strafvordering, Art. 162
- II. Gemeentewet, Art. 15 verboden handelingen
- III. Kieswet, Art. X8
- IV. Voorbeeld protocol / Stappenplan gemeente Hilversum

5.1 Bijlage I - Wetboek van strafvordering, Art. 162

Wetboek van strafvordering

Titel I Het opsporingsonderzoek

Artikel 162

1. Openbare colleges en ambtenaren die in de uitoefening van hun bediening kennis krijgen van een misdrijf met de opsporing waarvan zij niet zijn belast, zijn verplicht daarvan onverwijld aangifte te doen, met afgifte van de tot de zaak betrekkelijke stukken, aan de officier van justitie of aan een van zijn hulpofficieren,
  - a. indien het misdrijf is een ambtsmisdrijf als bedoeld in titel XXVIII van het Tweede Boek van het Wetboek van Strafrecht, dan wel
  - b. indien het misdrijf is begaan door een ambtenaar die daarbij een bijzondere ambtsplicht heeft geschonden of daarbij gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken, dan wel
  - c. indien door het misdrijf inbreuk op of onrechtmatig gebruik wordt gemaakt van een regeling waarvan de uitvoering of de zorg voor de naleving aan hen is opgedragen.
2. Zij verschaffen de officier van justitie of de door deze aangewezen hulpofficier desgevraagd alle inlichtingen omtrent strafbare feiten met de opsporing waarvan zij niet zijn belast en die in de uitoefening van hun bediening te hunner kennis zijn gekomen.
3. De bepalingen van het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op de ambtenaar die door het doen van aangifte of het verschaffen van inlichtingen gevaar zou doen ontstaan voor een vervolging van zich zelf of van iemand bij wiens vervolging hij zich van het afleggen van getuigenis zou kunnen verschonen.
4. Gelijke verplichtingen rusten op rechtspersonen of organen van rechtspersonen wier taken en bevoegdheden zijn omschreven bij of krachtens de wet, voor zover daartoe bij algemene maatregel van bestuur aangewezen.
5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voorschriften worden gegeven in het belang van een goede uitvoering van dit artikel.
6. De aangifte van misdrijven, bedoeld in het eerste lid onder c, kan in overleg met de officier van justitie en met inachtneming van de voorschriften, als bedoeld in het vorige lid, nader worden beperkt.
7. De voordracht voor een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in het vierde of vijfde lid, wordt niet gedaan dan nadat het ontwerp in de Nederlandse Staatscourant is bekend gemaakt en sedert de dag waarop de bekendmaking is geschied twee maanden verstreken zijn.
  - *Voorbeeld protocol processtappen vermoeden van integriteitsschending*
  - Formulier registratie integriteitsschending door politieke ambtsdragers

5.2 Bijlage II - Gemeentewet, Art. 15 verboden handelingen

GEMEENTEWET

Hoofdstuk II De raad

Artikel 15

1. Een lid van de raad mag niet:

- a. als advocaat of adviseur in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de gemeente of het gemeentebestuur dan wel ten behoeve van de wederpartij van de gemeente of het gemeentebestuur;
- b. als gemachtigde in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de wederpartij van de gemeente of het gemeentebestuur;
- c. als vertegenwoordiger of adviseur werkzaam zijn ten behoeve van derden tot het met de gemeente aangaan van:
  - 1e. overeenkomsten als bedoeld in onderdeel d;
  - 2e. overeenkomsten tot het leveren van onroerende zaken aan de gemeente;
- d. rechtstreeks of middellijk een overeenkomst aangaan betreffende:
  - 1e. het aannemen van werk ten behoeve van de gemeente;
  - 2e. het buiten dienstbetrekking tegen beloning verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de gemeente;
  - 3e. het leveren van roerende zaken anders dan om niet aan de gemeente;
  - 4e. het verhuren van roerende zaken aan de gemeente;
  - 5e. het verwerven van betwiste vorderingen ten laste van de gemeente;
  - 6e. het van de gemeente onderhands verwerven van onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen;
  - 7e. het onderhands huren of pachten van de gemeente.

2. Van het eerste lid, aanhef en onder d, kunnen gedeputeerde staten ontheffing verlenen.

3. De raad stelt voor zijn leden een gedragscode vast.

5.3 Bijlage III - Kieswet, Art. X8

KIESWET

Hoofdstuk X Beëindiging van het lidmaatschap en tijdelijke vervanging als lid

Artikel X 8

1. Het lid van de gemeenteraad dat in strijd met artikel 15, eerste lid, van de Gemeentewet handelt, kan in zijn betrekking worden geschorst door de voorzitter van de gemeenteraad. De voorzitter onderwerpt de zaak aan het oordeel van de raad in zijn eerstvolgende vergadering.

5.4 Bijlage IV - Voorbeeld protocol / Stappenplan gemeente Hilversum

Stappenplan onderzoek en registratie integriteitsschendingen politiek ambtsdragers

Algemeen

1. Onder politiek ambtsdragers wordt verstaan: de burgemeester, de leden van het college, de raadsleden en de fractiemedewerkers.
2. In gevallen waarin dit stappenplan niet voorziet of waarbij de toepassing niet eenduidig is, vindt bespreking plaats in het presidium.
3. Het stappenplan is openbaar en door derden te raadplegen.
4. De burgemeester, de leden van het college, de raadsleden en de fractiemedewerkers ontvangen bij hun aantreden een exemplaar van dit stappenplan.
5. Uitgangspunt bij het gebruik van dit stappenplan zijn de door de raad bij besluit van 16 september 2015 vastgestelde 'Gedragscode Integriteit volksvertegenwoordigers in de gemeente Hilversum' en 'Gedragscode integriteit college van burgemeester en wethouders in de gemeente Hilversum'.

Melding

1. Meldingen van vermeende integriteitsschendingen worden gedaan bij de burgemeester, die deze in behandeling neemt.
2. Meldingen over de burgemeester worden via de griffie gedaan bij het presidium. Het presidium wijst een van zijn leden aan - bijvoorbeeld de plaatsvervangend voorzitter van de raad - die in de plaats treedt van de burgemeester bij het zetten van de stappen volgens het stappenplan.

Vooronderzoek

1. Op basis van de ontvangen melding doet de burgemeester een vooronderzoek.
2. Als de burgemeester na het vooronderzoek concludeert dat geen feitenonderzoek nodig is, stelt hij een rapport op van zijn bevindingen, en doet melding van zijn conclusies aan degene die de melding heeft gedaan en aan de betrokken politieke ambtsdrager.
3. De melder en de betrokken politieke ambtsdrager kunnen, via de griffier, het presidium verzoeken te besluiten dat wel een feitenonderzoek noodzakelijk is.
4. Als de burgemeester na het vooronderzoek concludeert dat een feitenonderzoek nodig is, stelt hij een rapport op van zijn bevindingen, dat ter vaststelling wordt voorgelegd aan het presidium.
5. Het presidium besluit of een feitenonderzoek wordt ingesteld.
6. De betrokken politiek ambtsdrager wordt over het doen van het vooronderzoek en van de uitkomst van het onderzoek zo spoedig mogelijk geïnformeerd.
7. De melder wordt enkel geïnformeerd als wordt besloten geen feitenonderzoek in te stellen, tenzij zijn medewerking bij het feitenonderzoek nodig is.
8. Bij het vermoeden van een opzettelijk valse beschuldiging onderneemt de burgemeester actie tegen de melder in de vorm van een feitenonderzoek. De persoon tegen wie opzettelijk valse beschuldigingen zijn gedaan, kan daarvan aangifte doen bij de politie.

Feitenonderzoek

1. De burgemeester geeft opdracht tot een feitenonderzoek aan een interne- of externe onderzoekscommissie.
2. Een interne onderzoekscommissie bestaat uit de burgemeester en een door het presidium aanwezen lid van het presidium, die in deze optreedt als vertegenwoordiger namens het presidium. De commissie wordt ambtelijk ondersteund. Aan deze commissie kunnen deskundigen worden toegevoegd.
3. Als de afstand tussen de interne onderzoekers en de betrokken politiek ambtsdrager te klein is om voldoende objectief onderzoek te garanderen, dan wordt een externe onderzoekscommissie ingesteld.
4. Een externe onderzoekscommissie bestaat uit personen van buiten de organisatie.
5. De externe commissie stelt een multidisciplinair team samen, opdat de juiste kennis voor het doen van het feitenonderzoek aanwezig is.

Opdrachtverstrekking

De burgemeester komt, na overleg met het presidium, een schriftelijke onderzoeksopdracht met de onderzoeker(s) overeen. In de opdracht staan in ieder geval vermeld de aanleiding, de onderzoeksopdracht en de verwachte duur en kosten van het onderzoek.

Kennisgeving aan betrokkene

1. De betrokken politiek ambtsdrager wordt over het instellen van een feitenonderzoek zo spoedig mogelijk na het besluit daartoe per brief geïnformeerd.
2. In de brief is in ieder geval opgenomen:
  - a. een omschrijving van het handelen of nalaten dat aanleiding is tot het instellen van het onderzoek;
  - b. de melding dat betrokkene en getuigen kunnen worden gehoord;
  - c. de melding dat als andere feiten en omstandigheden bekend worden, die van belang kunnen zijn voor het bepalen van de omvang, aard en ernst van de integriteitsbreuk, het onderzoek zich kan uitstrekken tot die feiten en omstandigheden.

Horen van betrokkenen en getuigen

1. De betrokken politiek ambtsdrager en getuigen kunnen worden gehoord.
2. De gesprekken worden gehouden door minimaal twee personen.
3. Er wordt een gespreksverslag opgemaakt en ondertekend door de onderzoekers en de getuigen/betrokkene.
4. De gehoorde krijgt de mogelijkheid om binnen vijf werkdagen schriftelijk te reageren op het verslag.
5. Als de gehoorde weigert te tekenen wordt daarvan melding gemaakt in het verslag. Als de gehoorde dat wil, wordt er een schriftelijke weergave van de afwijkende mening van de gehoorde bij het verslag gedaan.

Aangifte

1. Als er een vermoeden is van een misdrijf doet de burgemeester, na overleg met het presidium, aangifte bij de politie.
2. Vanaf dat moment wordt alle informatie voorgelegd aan de politie, eventueel na overleg met de officier van justitie.

Communicatie

De burgemeester zorgt voor de interne en externe communicatie.

Onderzoeksrapportage

1. Van het feitenonderzoek wordt een rapport opgesteld dat aan de burgemeester wordt aangeboden
2. De rapportage bevat alle informatie die nodig is om een oordeel te kunnen vormen over het vermoeden van integriteitsschending.
3. De burgemeester biedt de onderzoeksrapportage aan de raad aan.
4. De rapportage wordt gelijktijdig aan de betrokken ambtsdrager aangeboden.
5. Wanneer de betrokken politiek ambtsdrager wethouder is, informeert de burgemeester ook het college over de onderzoeksrapportage.
6. De raad beoordeelt of het rapport aanleiding geeft om aangifte te doen of een motie in te dienen.

Besluitvorming

Bij een vastgestelde schending van de integriteit kan tegen de betreffende politiek ambtsdrager of over de schending een motie worden aangenomen dan wel aangifte bij de politie worden gedaan.

Formulier registratie integriteitsschendingen

1. De vermoedens van schendingen, de aard van de daarop volgende onderzoeken en de afdoeningen worden vastgelegd in het formulier 'registratie integriteitsschendingen'.
2. Jaarlijks wordt de raad schriftelijk geïnformeerd over het gevoerde integriteitsbeleid.

Toelichting stappenplan onderzoek en registratie integriteitsschendingen politiek ambtsdragers

Algemeen

Als u een vermoeden heeft, dat een collega bestuurder zich mogelijk schuldig maakt aan een integriteitsschending, dan kunt u afwegen of u zelf contact opneemt met deze persoon. Er zou immers wellicht sprake kunnen zijn van een misverstand of onwetendheid. Mocht de gedraging zich daarvoor niet lenen, of u kiest er om andere redenen niet voor om het gesprek met de bestuurder aan te gaan, dan kunt u conform dit stappenplan een melding doen.

In gevallen waarbij het gedrag van een raadslid een fractiemedewerker of een collegelid aan de orde komt, vindt na een eerste screening door de burgemeester (d.m.v. een vooronderzoek) in de meeste gevallen bespreking plaats in het presidium. Enkel als de burgemeester concludeert dat geen feitenonderzoek nodig is en de melder en betrokken politieke ambtsdrager zijn het daarmee eens, vindt geen verder vervolg plaats. Het is ook mogelijk te kiezen voor bespreking in de raad. Daarvoor is in casu echter niet gekozen. Om de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene zo veel mogelijk te waarborgen, en de kans op onnodige beschadiging daarvan te beperken, is het van belang de kring van ingelichte personen zo klein mogelijk te houden. Daarom wordt ervoor gekozen de kwestie eerst alleen vertrouwelijk in het presidium te bespreken. In een later stadium, bijvoorbeeld als is besloten tot het instellen van een feitenonderzoek en de uitkomst daarvan kan worden gedeeld, vindt wel bespreking in de raad plaats. Voor de algemeen directeur en de griffier geldt de ambtelijke gedragscode.

Melding

In dit stappenplan wordt ervan uitgegaan dat de burgemeester verantwoordelijk is voor het behandelen van de melding van integriteitsschendingen door politiek ambtsdragers. De burgemeester kan door een melding, door eigen waarneming of door berichtgeving van buiten de organisatie kennis nemen van een vermeende integriteitsschending. In voorkomende geval zal hij dienen te beslissen of de bij hem bekend geworden informatie aanleiding is om:

- een vooronderzoek te (laten) verrichten;
- een feitenonderzoek te (laten) verrichten;
- aangifte te doen.

Is sprake van een melding, waarneming of berichtgeving over een vermeende integriteitsschending door de burgemeester, dan treedt een raadslid die door het presidium daartoe is aangewezen - bijvoorbeeld de plaatsvervangend voorzitter van de raad - in de plaats van de burgemeester bij alle te zetten stappen in het stappenplan.

Vooronderzoek

Feiten en omstandigheden zoals die bekend worden aan de burgemeester, zijn niet altijd zonder meer aanleiding een feitenonderzoek in te stellen. Het starten van een feitenonderzoek heeft grote gevolgen voor zowel de betrokkenen als de organisatie. Daarom doet de burgemeester een eerste screening, een vooronderzoek, om het voorhanden zijnde feitenmateriaal te analyseren (de melder of betrokkene kan bijvoorbeeld worden gehoord), alvorens eventueel te concluderen of een feitenonderzoek wel of niet nodig is. Hiermee kan ondervangen worden, dat de melding gebaseerd blijkt te zijn op niet op waarheid gestoelde geruchten.

Van het vooronderzoek wordt altijd een rapport van bevindingen opgesteld. Als de burgemeester vindt dat geen feitenonderzoek nodig is, meldt hij dat aan de melder en aan de betrokken politieke ambtsdrager. Deze zijn dan in de gelegenheid om 'beroep' in te stellen bij het presidium.

Wanneer het vooronderzoek hiertoe aanleiding geeft, kan in aansluiting op het vooronderzoek een feitenonderzoek worden ingesteld of aangifte worden gedaan.

Als het vermoeden bestaat dat opzettelijk een valse beschuldiging heeft plaatsgevonden (bijvoorbeeld uit rancune), kan de persoon die het betreft daarvan aangifte doen (laster/smaad).

Feitenonderzoek

Door eigen waarneming of door een signaal van binnen of buiten de organisatie kan er aanleiding zijn voor een vermoeden van een integriteitsschending. Naar aanleiding van een vermoeden van een integriteitsschending kan de burgemeester genoodzaakt zijn aan het presidium voor te leggen dat zijns inziens een feitenonderzoek ingesteld dient te worden. In een feitenonderzoek wordt het waarheidsgehalte van signalen en/of vermoedens beoordeeld door na te gaan of deze op redelijke grond zijn gebaseerd. Concreet betekent dit dat een onderzoek wordt ingesteld naar de handelwijze van betrokkene. Betrokkenen en/of getuigen kunnen gehoord worden en eventueel andere onderzoeksmethoden kunnen worden aangewend om alle relevante feiten omtrent het vermoeden van de integriteitsschending in kaart te brengen. Er is een verschil in de onderzoeksmethoden die door de gemeente en door justitie kunnen worden gehanteerd.

Interne onderzoekscommissie

De burgemeester - het presidium gehoord hebbende - kan besluiten naar aanleiding van de integriteitsschending een interne onderzoekscommissie in te stellen. Een interne commissie bestaat uit minstens twee personen. Dat zijn de burgemeester en een vertegenwoordiger namens het presidium. De burgemeester en het presidium bepalen welke persoon of personen worden belast met de ambtelijke ondersteuning van de onderzoekscommissie.

De commissie kan een multidisciplinair team samenstellen waarin de benodigde kennis en expertise met het doen van feitenonderzoek aanwezig is. Hierbij kan worden gedacht aan juridische, financiële of ICT-expertise van buiten de organisatie. Dit is ook zinvol in verband met de benodigde objectiviteit en onafhankelijkheid bij het doen van het feitenonderzoek.

Het instellen van een interne onderzoekscommissie zal niet altijd mogelijk of wenselijk zijn. Met name als geen voldoende en/of geschikte mensen hiervoor te vinden zijn of als de afstand tussen de interne onderzoekers en de betrokkenen te klein is om een voldoende objectief onderzoek te garanderen. Dit kan immers leiden tot (politieke) spanningen en verstoorde verhoudingen in de toekomst.

Externe onderzoekscommissie

De burgemeester kan daarom in overleg met het presidium kiezen voor een externe onderzoekscommissie. Het laten verrichten van het onderzoek door een externe partij (zoals een forensisch accountant of een particulier recherchebureau) is een manier om voldoende onderzoekscapaciteit, kennis en expertise te verkrijgen. Wel moet rekening worden gehouden met de consequenties die de commerciële achtergrond van een externe partij met zich meebrengt. Procedures omtrent de wijze van onderzoek door een externe partij kunnen op sommige punten afwijken van relevante regelgeving binnen de overheid. Een forensisch accountant doet bijvoorbeeld geen onderzoek, wanneer de betrokkene niet mee wenst te werken.

Opdrachtverstrekking

Het besluit wie het onderzoek naar de integriteitsschending zal uitvoeren, is afhankelijk van de aard integriteitsschending, de benodigde onafhankelijkheid, de benodigde objectiviteit en aanwezige kennis en expertise. Afhankelijk van deze factoren kan het feitenonderzoek worden uitgevoerd door een interne commissie, een externe commissie of een externe partij (bijvoorbeeld: een forensisch accountant of een particulier recherchebureau).

In de opdrachtverstrekking met een externe partij dient aandacht te worden besteed aan de lengte en intensiteit van het onderzoek. Gedurende het proces dient dit te worden gecontroleerd en zo nodig worden bijgestuurd. Aandachtspunt hierbij is dat voor veel organisaties met weinig ervaring op het gebied van feitenonderzoek het moeilijk is in te schatten hoe lang een onderzoek zal duren en hoeveel mankracht hiervoor nodig is. Dit bemoeilijkt het maken van concrete afspraken tussen opdrachtgever en de externe partij. Een externe partij heeft minder zicht op de interne verhoudingen en ontwikkelingen binnen een organisatie. Voordeel van het inhuren van een externe partij is dat wellicht minder druk kan worden uitgeoefend op de onderzoeker.

De burgemeester komt na overleg met het presidium schriftelijk een onderzoeksopdracht met de gekozen onderzoekers overeen. De opdrachtverstrekking bevat ten minste de volgende punten.

- a. De aanleiding.
- b. Een duidelijk omschreven opdracht.
De opdracht of de reikwijdte van het onderzoek kan wanneer noodzakelijk worden uitgebreid. Gedurende het onderzoek kan het voorkomen dat de integriteitsschending omvangrijker of complexer is dan vooraf kon worden ingeschat. In voorkomend geval zal steeds in overleg met de opdrachtgever moeten worden besloten over een eventuele uitbreiding van het onderzoek (bijvoorbeeld capaciteit, gebruikmaking bevoegdheden, meer mensen horen enz.). Een eventuele uitbreiding van het onderzoek wordt schriftelijk vastgelegd.
- c. De vermoedelijke duur van het onderzoek.
De burgemeester dient op adequate wijze te reageren op een vermoeden van een integriteitsschending. Dit betekent, dat hij de verantwoordelijkheid heeft daadkrachtig een feitenonderzoek op te pakken. Zonder afbreuk te doen aan de zorgvuldigheid van het onderzoek dient het feitenonderzoek dan ook binnen afzienbare tijd te zijn gedaan.
- d. De met het onderzoek gemoeide kosten (eventueel afgescheiden in een apart offertedeel).

Wanneer het onderzoek wordt verricht door een externe partij zijn er enkele aanvullende aandachtspunten. Vastgesteld zal moeten worden van welke bevoegdheden de externe partij gebruik kan maken. Ook moet worden overeengekomen dat binnen de grenzen van dit stappenplan zal worden gewerkt. Het is tevens verstandig vast te stellen hoe lang het onderzoek mag duren en hoeveel onderzoekscapaciteit passend is om in te zetten.

Kennisgeving aan betrokkene

Voordat het feitenonderzoek kan worden gestart, zal de betrokken politiek ambtsdrager schriftelijk in kennis moeten worden gesteld van het feit dat er een feitenonderzoek naar zijn gedragingen wordt ingesteld. Daarnaast kan het wenselijk zijn dat deze mededeling hem tevens mondeling wordt gedaan. Dit kan op het moment dat de burgemeester de schriftelijke kennisgeving in persoon uitreikt. Niet in alle

gevallen zal het wenselijk zijn dat betrokkene onmiddellijk wordt geïnformeerd. Wanneer het onderzoeksbelang dit meebrengt, kan de schriftelijke kennisgeving worden opgeschort.

De kennisgeving aan betrokkene dat een feitenonderzoek naar hem wordt ingesteld, bevat de volgende onderwerpen:

- a. Een omschrijving van het handelen of nalaten dat aanleiding is tot het instellen van een onderzoek.
- b. Een mededeling dat betrokkene en eventuele getuige(n) kunnen worden gehoord. Gedacht kan worden aan de situatie dat betrokkene, doordat hij in kennis wordt gesteld van het feitenonderzoek, mogelijk bewijsmateriaal kan/zal vernietigen.
- c. De mededeling dat wanneer andere feiten en omstandigheden bekend worden die van belang kunnen zijn voor de vaststelling van de omvang, aard en ernst van de integriteitsbreuk, het onderzoek zich kan uitstrekken tot die feiten en omstandigheden.

Het onderzoek dient zorgvuldig plaats te vinden. Dit houdt in dat alle belangen (de belangen van betrokkene, het belang van het onderzoek, het belang van de organisatie en de belangen van getuigen) worden gewogen. Zorgvuldig onderzoek heeft dan betrekking op de vraag *hoe* belangen dienen te worden afgewogen. Er dient zodanig rekening te worden gehouden met de persoonlijke belangen van betrokkene dat zo min mogelijk inbreuk wordt gemaakt op zijn persoonlijke levenssfeer. Zorgvuldigheid heeft evenzeer betrekking op het feit dat achteraf verantwoording moet kunnen worden afgelegd over alle beslissingen en (onderzoeks)handelingen voorafgaand aan en gedurende het onderzoek. Teneinde dit mogelijk te maken, dienen de burgemeester en de onderzoekers hun beslissingen en handelingen behoorlijk te documenteren.

Sterk samenhangend met zorgvuldigheid is het uitgangspunt dat onderzoekers zich dienen te onthouden van onoorbare handelingen. Op verschillende plaatsen wordt dit punt in dit stappenplan nader uitgewerkt. Zo komt in de paragraaf over 'het horen van betrokkene' aan de orde dat onderzoekers zich dienen te onthouden van fysieke druk en het misleiden van betrokkene.

Horen van betrokkene en getuigen

Gedurende het feitenonderzoek kan betrokkene worden gehoord. Het horen dient op zorgvuldige wijze te geschieden. Dit houdt in dat de betrokkene voor het gesprek dient te worden geïnformeerd over de aard en mogelijke duur van het gesprek. Betrokkene kan zich tijdens het gesprek laten bijstaan door een raadsman. Ook dienen onderzoekers zich voor, tijdens en na het gesprek te onthouden van het doen van misleidende mededelingen of gedragingen en het toepassen van psychische en/of fysieke druk of dwang. Dit houdt verband met het feit dat betrokkene in vrijheid zijn verklaring moet kunnen afleggen. Dat betrokkene door middel van het afleggen van verklaringen medewerking moet verlenen aan het feitenonderzoek is niet in enig voorschrift neergelegd. Wel mag van een politieke ambtsdrager, aan wiens integriteit extra hoge eisen mogen worden gesteld, worden verwacht dat hij openheid van zaken geeft in een situatie waarin gerechtvaardigde twijfel is gerezen aan zijn integriteit. Om de onafhankelijkheid van het onderzoek te bevorderen en te zorgen dat het gesprek als bewijs kan worden geaccepteerd, is het noodzakelijk gesprekken in koppels van twee onderzoekers te voeren. Van het gesprek wordt door de onderzoekers verslag gemaakt.

Onderzoekers kunnen zowel mensen van binnen de organisatie als van buiten de organisatie als getuige horen. De getuigen werkzaam binnen de organisatie, zijn verplicht mee te werken aan het feitenonderzoek. Dit vloeit rechtstreeks voort uit hun dienstverband. Wanneer een ambtelijke getuige niet wil meewerken, geldt dit als plichtsverzuim. De medewerking houdt in dat de getuige verplicht is informatie te verschaffen ten behoeve van het onderzoek. De informatie die de getuige verstrekt, dient op waarheid te berusten. Voor het gesprek plaatsvindt, dient de getuige op de hoogte te worden gesteld van de aard en de mogelijke duur van het gesprek. Daarnaast dient te worden meegedeeld dat de getuige zich kan laten bijstaan door een raadsman. Het collectief horen van getuigen is geen betrouwbare methode voor het verkrijgen van

objectieve informatie. Door onderzoekers wordt van het gesprek een verslag gemaakt. Duidelijk moet zijn wie wat heeft verklaard, hetgeen impliceert dat verklaringen moeten zijn voorzien van de naam van de getuige en diens handtekening respectievelijk een datum.

Het anoniem afleggen van een verklaring is niet ten principale verboden, doch een dergelijke verklaring is alleen toelaatbaar in combinatie met ander, verifieerbaar bewijsmateriaal, en alleen indien het handhaven van de anonimiteit op zeer zwaarwegende gronden noodzakelijk is. Aan anonieme verklaringen wordt over het algemeen slechts aanvullende bewijskracht toegekend. Het feitencomplex mag niet enkel bestaan uit een anoniem afgelegde verklaring.

Tijdens het feitenonderzoek zal van de verschillende onderzoekshandelingen verslag moeten worden opgemaakt. Een goede verslaglegging is een solide schriftelijke basis, waarmee de burgemeester en de onderzoekers zich een oordeel kunnen vormen over de vermoedelijke integriteitsschending.

Het onderzoek dient voor alle partijen inzichtelijk te zijn en de rechtmatigheid en de kwaliteit van het onderzoek moet kunnen worden getoetst. Een adequate verslaglegging maakt inzichtelijk in hoeverre overeenstemming of verschil van mening bestaat tussen de verschillende partijen omtrent de toedracht, feiten en omstandigheden met betrekking tot het vermoeden van de integriteitsschending.

Aandachtspunten verslaglegging van de gesprekken

Van de gesprekken met de betrokkene(n) en de getuigen dient door de onderzoekers verslag te worden opgemaakt. Het interview dient met twee personen te worden afgenomen. Het verslag dient een zo getrouw mogelijke weergave te zijn van hetgeen tijdens het gesprek aan de orde is geweest. Hierna kan het verslag worden voorgelegd aan de betrokkene/de getuige(n).

Willen de verslagen voldoende bewijskracht hebben, dienen deze door degene die aan het gesprek hebben deelgenomen te worden ondertekend. Dit betekent dat het verslag moet worden ondertekend door zowel onderzoekers als degenen die zijn geïnterviewd (betrokkene en getuige(n)). De ondertekening houdt in dat op elke pagina van het gespreksverslag een paraaf gezet wordt. Hierbij dient de mogelijkheid aan betrokkene(n) of getuige(n) te worden geboden commentaar te geven op het gespreksverslag.

Weigert een betrokkene het gespreksverslag te ondertekenen, dan wordt daarvan door de onderzoekers in het verslag, zo mogelijk met vermelding van de redenen, melding gemaakt. Het verslag wordt aan het dossier toegevoegd.

Er kan worden gekozen om aanstonds een verslag op te maken en dit onmiddellijk na het beëindigen van het gesprek te laten ondertekenen. Groot voordeel van een dergelijke werkwijze is dat het praktisch is, in die zin dat het wellicht minder aanleiding zal geven tot discussies over de tekst van het verslag.

Er kan ook worden gekozen het verslag op een later moment (doch wel zo spoedig mogelijk, dat wil zeggen binnen enkele werkdagen) op te maken en ter ondertekening aan betrokkene/getuige(n) op te sturen. Er dient hierbij een termijn (5 werkdagen) te worden gesteld om het verslag terug te sturen met schriftelijke opmerkingen. In het geval dat onderzoekers en de betrokkene/getuige(n) het niet eens kunnen worden over de tekst van het verslag kan een rapport aan het verslag worden toegevoegd, waarin de afwijkende opinie van betrokkene/getuige(n) wordt opgenomen.

Aangifte

Als de inschatting is dat er vermoedelijk een misdrijf heeft plaatsgevonden, dient aangifte te worden gedaan. De onderzoekers plegen hiertoe overleg met de burgemeester, die vervolgens na overleg met het presidium de beschikbare gegevens aan de politie voorlegt, eventueel na overleg met de Officier van Justitie. Alle op dat moment bekende informatie wordt aan de politie ter beschikking gesteld. Let op, de aangifte kan al plaatsvinden na de vooronderzoekfase. Als op enig moment bekend wordt dat de aangifte niet verder wordt opgepakt (bijvoorbeeld als de Officier van Justitie vervolging niet opportuun acht), kan het eigen onderzoek weer worden opgestart.

Communicatie

In dit stappenplan zijn verschillende momenten genoemd, wanneer communicatie plaatsvindt tussen de burgemeester (of onderzoekers) en de betrokkene.

Deze momenten zijn onder meer:

- de schriftelijke kennisgeving aan de betrokkene dat een feitenonderzoek naar hem is gestart;
- het horen van de betrokkene zelf;
- het eventueel ter inzage geven van bepaalde onderzoeksresultaten;
- de mededeling dat het onderzoek naar hem is afgesloten.

Naast bovengenoemde contactmomenten kan er behoefte zijn aan verdere informatieuitwisseling. Betrokkene zal informatie willen hebben omtrent de gang van zaken tijdens het onderzoek en de voortgang van het onderzoek. Dit kan conflicteren met het onderzoeksbelang. Voorstelbaar is dat het voor de bewijsvergaring niet bevorderlijk is om alle informatie lopende het onderzoek aan betrokkene ter verstrekken. De burgemeester en de onderzoekers zullen zorgvuldig moeten omgaan met het verstrekken van informatie. Daarom wordt de communicatie vanuit één kanaal verstrekt, te weten de burgemeester.

Communicatie intern

Informatieverschaffing aan presidium en raad is belangrijk. In de eerste plaats om ongewenste geruchtvorming tegen te gaan en in de tweede plaats om als organisatie te laten zien dat wordt opgetreden tegen (vermeende) integriteitsschendingen. Het spreekt vanzelf dat de communicatie zorgvuldig dient te geschieden. Er zal rekening moeten worden gehouden met de verschillende belangen. Belangen die moeten worden afgewogen, zijn onder meer de persoonlijke levenssfeer van betrokkene, het onderzoeksbelang, het voorkomen van onrust binnen de organisatie en het openbaar of besloten behandelen van de uitkomsten van het onderzoek. Deze informatie wordt vanuit één kanaal verstrekt, te weten de burgemeester.

Communicatie extern

De burgemeester zal zich bewust moeten zijn van de rol die de media kunnen spelen tijdens een feitenonderzoek. Hij dient met ondersteuning van het hoofd communicatie in overleg met het presidium, de griffier en de gemeentesecretaris op een verantwoorde manier informatie te verstrekken.

De aard van de integriteitsschending en het onderzoeksbelang spelen hierbij een rol. De burgemeester staat voor de taak een balans te vinden tussen enerzijds het belang van het onderzoek en het beschermen van de persoonlijke levenssfeer van betrokkene en anderzijds het belang van transparantie en het voorkomen dat het idee ontstaat dat de zaak 'in de doofpot' verdwijnt.

Er kan en mag niet te krampachtig worden omgegaan met het verstrekken van informatie. Wel moet er voor worden gewaakt het onderzoek te frustreren door het voorbarig naar buiten brengen van informatie. Onnodige beschadiging van personen moet worden voorkomen.

Informatieverstrekking aan de media dient plaats te vinden via één kanaal, te weten het hoofd communicatie. Kortom, komt er een vraag van de media, dan gelden de volgende gedragsregels:

- de persvraag wordt gemeld bij de burgemeester;
- de burgemeester bereidt in overleg met het hoofd communicatie de beantwoording voor;
- de vraag wordt gepast, transparant en zakelijk beantwoord;
- voor de inhoudelijke check van het antwoord kan de burgemeester advies inwinnen bij deskundigen;
- de burgemeester draagt zorg voor de mondelinge en schriftelijke beantwoording van de vraag.

Onderzoeksrapportage

De onderzoeksfase eindigt met het aanbieden van het onderzoeksrapport aan de burgemeester. Dit rapport behoort alle informatie te bevatten die voor de burgemeester nodig is om zich een oordeel te kunnen vormen over het vermoeden van integriteitsschending. Ook betrokkene zal zich een oordeel moeten kunnen vormen over het onderzoek en eventueel het onderzoek op zijn rechtmatigheid moeten kunnen (laten) toetsen. Hiervoor is een deugdelijke rapportage nodig.

Inhoud rapportage

In de rapportage dienen de volgende aspecten in ieder geval aan de orde te komen: De onderzoeksopdracht met eventuele uitbreidingen, mocht dit tijdens het onderzoek naar de integriteitsschending noodzakelijk zijn gebleken. Betrokkene kan zijn eventuele bedenkingen bijvoorbeeld naar voren brengen tijdens de verantwoordings-c.q. de zienswijzeprocedure.

Een beschrijving van de casus, waarin helder naar voren wordt gebracht wat de uitgangspunten voor het onderzoek geweest zijn en welke feiten en omstandigheden hierbij een rol hebben gespeeld. De relevante regelgeving. Onderzoeksresultaten.

Geen aanbevelingen omtrent het beoordelen van het feitencomplex in het rapport

Het is de taak van de burgemeester om op basis van de onderzoeksgegevens een oordeel te vormen over de feiten en omstandigheden met betrekking tot de integriteitsschending. De onderzoekers dienen zich te onthouden van het geven van een opvatting over welke consequenties zouden moeten worden verbonden aan de door hen onderzochte feiten. Het is de taak van de onderzoekers om het feitencomplex objectief vast te stellen. Door het spanningsveld tussen objectief (descriptief) onderzoek en het vormen van een (normatief) oordeel moeten deze taken gescheiden worden gehouden.

Aanbieding rapport aan de burgemeester

Nadat de inhoud van het rapport is vastgesteld door de onderzoekers, kan het worden aangeboden aan de burgemeester. Hij zal primair moeten bezien of de vastgestelde feiten in het rapport al dan niet aanleiding geven tot het kwalificeren van de feiten als ongewenst handelen. Hij zal vervolgens aan het presidium of de raad ter overweging moeten voorleggen of het onderzoeksrapport aanleiding geeft maatregelen te formuleren. Dit is afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek. Er kunnen ook aanbevelingen tot verbeteringen/wijziging van procedures worden gedaan als geen sprake blijkt te zijn geweest van een integriteitsschending. De burgemeester verstrekt het rapport aan de betrokkene en aan het college als de betrokkene een wethouder betreft.

Besluitvorming

Buiten die gevallen, waarin het handelen van een politiek ambtsdrager strafrechtelijk aan de kaak wordt gesteld, kan het doen en laten van een politiek ambtsdrager in de openbaarheid soms als bedenkelijk worden aangemerkt. Men kan elkaar daarop aanspreken en er een oordeel over hebben.

Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek kan worden besloten:

- a. het dossier te sluiten omdat er geen integriteitsschending heeft plaatsgevonden
- b. aangifte te doen bij de politie
- c. een motie van bedenkelijkheid aan te nemen
- d. aanbevelingen te doen.

Formulier Registratie integriteitsschendingen

Tot slot wordt voor de registratie van vermoedens van schendingen, de onderzoeken en de afdoeningen gebruik gemaakt van een standaard formulier, het formulier 'registratie integriteitsschendingen'. Dit formulier en een toelichting daarbij wordt bij dit stappenplan opgenomen.

Formulier Registratie integriteitsschendingen

Let op: in het geval van meerdere betrokkenen dient u per betrokkene een apart formulier in te vullen

A) Administratieve informatie

1. Wat is de datum van de melding? ...
2. Wat is de datum van afronding? ...
3. Zijn er meerdere betrokkenen? Ja, aantal..... Nee

B) Informatie over de melding

4. Is de melding afkomstig uit de eigen organisatie? Ja: interne melding Nee: externe melding
5. Betreft het melding klokkenluidersregeling? Ja Nee

C) Informatie over de betrokkene (de - vermoedelijke - pleger van de schending)

7. Is bekend wie de – vermoedelijke – pleger van de schending is? Ja Nee Onbekend
8. Is de betrokkene in dienst van de organisatie? Ja Nee Onbekend
9. Heeft betrokkene een leidinggevende functie? Ja Nee Onbekend
10. Is betrokkene bestuurder of volksvertegenwoordiger? Ja Nee Onbekend

D) Type schending en conclusie onderzoek (u kunt meerdere typen -vermoedelijke– schendingen aanvinken)

- 11a. Financiële schendingen Diefstal/verduistering
 Fraude
 Overig, namelijk .....
- 11b. Misbruik positie en belangenverstrengeling Nevenactiviteiten, financiële belangen
 Omkoping (corruptie)
 Geschenken, uitnodigingen
 Overig, namelijk .....
- 11c. Lekken en misbruik van informatie Lekken, misbruik van informatie
 Verlies/diefstal informatiedragers (usb-sticks e.d.)
 Overig, namelijk .....
- 11d. Misbruik bevoegdheden Opsporingsmethoden, dwangmiddelen
 Meineed, valsheid in geschrifte
 Afgifte vergunningen, identiteitsbewijzen
 Overig, namelijk .....
- 11e. Misbruik geweldsbevoegdheid Fysiek geweld
 Vuurwapengebruik
 Overig, namelijk .....
- 11f. Ongewenste omgangsvormen (met specificatie naar benadeelde) Interne benadeelde (organisatie)
 Externe benadeelde (burger, bedrijf)

11g. Misbruik bedrijfsmiddelen en overschrijding interne regels

- Misbruik/ongewenst gebruik van e-mail/internet
- Misbruik van bedrijfsmiddelen (telefoon, auto e.d.)
- Overig, namelijk .....

11h. Misdraging in privésfeer

- Namelijk .....

11i . Misstanden volgens de klokkenluideregeling

- Schending van wettelijke voorschriften of beleidsregels
- Gevaar voor gezondheid, veiligheid of milieu
- Onbehoorlijke wijze van functioneren die een gevaar vormt voor het goed functioneren van de openbare dienst

12 Conclusie onderzoek per type schending

- Geen onderzoek
- Conclusie onbekend

Vul het type schending in:	Aangetoond	Weerlegd	Niet aangetoond	Overig , nl..
1e	☐	☐	☐	...
2e	☐	☐	☐	...
3e	☐	☐	☐	...
4e	☐	☐	☐	...

E) Bestuurlijke en ambtelijke afdoening

13. Is er onderzoek gedaan?

- Ja, volledig feitenonderzoek
- Ja, alleen vooronderzoek
- Nee, geen onderzoek, omdat .....
- Onbekend

14. Welke afdoening heeft er plaatsgevonden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Geen
- Onbekend
- Disciplinair:**
  - Strafontslag onvoorwaardelijk
  - Strafontslag voorwaardelijk
  - Schriftelijke berisping onvoorwaardelijk
  - Overige disciplinaire afdoening
- Overige afdoeningen:**
  - Overig ontslag (ongeschiktheidsontslag, zelf ontslag)
  - Ambtelijke afdoening (waarschuwingsbrief, coaching e.d)

F) Strafrechtelijk traject

15. Is de politie, OM of Rijksrecherche ingeschakeld? Ja, er is aangifte gedaan
 Ja, er is alleen een melding gedaan
 Nee, er is geen aangifte of melding gedaan
 Onbekend
16. Strafrechtelijke afdoening (indien van toepassing) Niet bekend
 Seponering door OM
 Transactie / boete
 Veroordeling
 Overige, namelijk .....

Toelichting Formulier Registratie integriteitsschendingen

Binnen de gemeente kunnen situaties voorkomen waarin sprake is van een (vermoedelijke) integriteitsschending. Het is belangrijk om vermoedens van schendingen, de aard van het daaropvolgend onderzoek en de afdoening gelijkluidend te registreren. Hierdoor wordt inzicht verkregen in de aard en de omvang van integriteitsschendingen en kan het gerichte maatregelen nemen om schendingen in de toekomst te voorkomen. Het bij dit stappenplan opgenomen formulier biedt daartoe een goede ondersteuning. Het is bruikbaar voor zowel de bestuurders, de volksvertegenwoordigers en de ambtenaren.

Betrouwbare gegevens

Met het formulier wordt bereikt, dat de transparantie rondom integriteitsschendingen bij de overheid wordt verhoogd. Overheidsorganisaties kunnen zo vergelijkbare en betrouwbare cijfers presenteren over de aard, omvang en afhandeling van meldingen van (vermoedelijke) integriteitsschendingen. Met een eerlijke en uniforme manier van registreren wordt ervoor gezorgd, dat discussies over de aard en omvang van integriteitsschendingen bij de overheid zich in de toekomst baseren op feiten in plaats van percepties.

Verantwoording afleggen

Eén van de onderdelen van goed integriteitsbeleid is het verantwoording afleggen over integriteit en integriteitsbeleid. Afgesproken is, dat de raad éénmaal per jaar (in het eerste kwartaal) schriftelijk wordt geïnformeerd over het gevoerde integriteitsbeleid en over de naleving van de gedragscode. Dit maakt het nodig, dat het bevoegd gezag zicht heeft op de afhandeling van de (vermoedens van) integriteitsschendingen binnen de organisatie. De jaarrapportage wordt ter behandeling aangeboden aan de betreffende raadscommissie en de raad.

Definities en uitgangspunten

Het registratieformulier kent een aantal algemene uitgangspunten die hieronder kort zijn weergegeven.

a. Beleidsrelevante informatie

Het formulier richt zich op een beperkt aantal beleidsmatig relevante gegevens die elke organisatie moet registreren. Zo wordt informatie over de melder van een (vermoedelijke) schending, de betrokkene, de (vermoedelijke) schending, het onderzoek en de afdoening in onderling samenhang vastgelegd. Bij de afdoening gaat het niet alleen over het bestuurlijke traject, maar ook over het doen van aangifte bij het OM. Het formulier betreft alleen gegevens die relevant zijn voor analyse. Het betreft dus geen bedrijfsmatige informatie en het heeft ook geen betrekking op het opbouwen van een volledig dossier met alle gegevens uit het onderzoek.

b. Bestuurlijk/disciplinair traject

Het formulier gaat uit van het bestuurlijke/disciplinaire traject met mogelijke bestuurlijke afdoening. Daarom is het traject gericht op de betrokkene. Het strafrechtelijke traject heeft een eigen procesgang van aangifte tot OM-beslissing.

c. Melder, betrokkene en casus

De melder is de persoon of functionaris (van binnen of buiten de organisatie) die een signaal over een (vermoedelijke) integriteitsschending geeft. De melder geeft het signaal aan de relevante verantwoordelijke voor de afhandeling van dat vermoeden. Een melder hoeft geen klokkenluider te zijn. Onder betrokkene wordt verstaan de (vermoedelijke) pleger van de (vermoedelijke) schending. De casus betreft de gegevens in het registratieformulier zoals die per betrokkene zijn vastgelegd.

Integriteitsschendingen breed registreren

Over de definitie en de reikwijdte van het begrip integriteit kan lang worden gesproken. Het formulier hanteert geen abstracte definitie, maar geeft een overzicht van type schendingen. Deze is gebaseerd op wet- en regelgeving en de gedragscodes van de gemeente. Meegewogen is welk type schendingen vaker voorkomen en welk type maatschappelijke onrust oproept.

Maar het gaat niet alleen om ernstige schendingen. Ernstige integriteitsschendingen staan namelijk vaak niet op zichzelf. Zij kunnen bijvoorbeeld gepaard gaan met andere integriteitsschendingen, of de pleger heeft al eerder kleinere type schendingen gepleegd. Het is daarom vanuit preventief oogpunt belangrijk dat ook minder ernstige incidenten worden gesignaleerd en opgepakt.

Verder is preventie vooral effectief als zij zich kan richten op specifieke typen schendingen. Het formulier bevat daarom gedetailleerde informatie over de aard van de schending.

Afhandeling vermoedens

Het vertrouwen van de burger in de integriteit van de overheid wordt mede beïnvloed door een correcte afhandeling van signalen van (vermoedelijke) schendingen. Daarom is het belangrijk dat ook vermoedelijke schendingen worden geregistreerd. Zelfs als dit tot de conclusie leidt dat er geen sprake is gebleken van een schending. Het ontzenuwen van geruchten en het vrijspreken van een medewerker is tenslotte ook een functie van een intern onderzoek. Het bevoegd gezag kan vervolgens aangeven hoe vaak een signaal resulteerde in een onderzoek, en vervolgens hoe vaak een onderzoek leidde tot een vastgestelde schending met een afdoening.

Registreren van adviezen?

Vertrouwenspersonen ontvangen niet alleen meldingen, maar geven ook advies bij persoonlijke integriteitvraagstukken. Daarnaast kan een vertrouwenspersoon meldingen krijgen die geen (directe) relatie hebben met de integriteit van de organisatie. Dergelijke adviezen en meldingen maken geen onderdeel uit van het formulier. Deze kunnen natuurlijk desgewenst wel worden geregistreerd voor de interne verantwoording.

Eén betrokkene per registratieformulier

Bij de rapportage over de geregistreerde casussen moeten de belangrijkste gegevens direct te herleiden zijn tot het aantal betrokkenen. De volgende mogelijkheden zijn hierbij vooral relevant:

- a. Eén signaal, meerdere personen betrokken
Eén signaal kan betrekking hebben op meerdere betrokkenen. Daarbij kunnen het onderzoek, afdoening en/of sanctie al snel uit elkaar lopen. Per betrokkene moet dan ook een apart registratieformulier worden ingevuld. Dat neemt niet weg dat er wel sprake kan zijn van een gezamenlijk onderzoeksdossier.
- b. Meerdere signalen
Over een incident, of over een betrokkenen, kunnen meerdere melders signalen doorgeven. Voor het formulier is alleen de eerste melder relevant. Maar voor de opbouw van een (onderzoeks)dossier is dit wel relevante informatie.
- c. Eén betrokkene, meerdere soorten schendingen
Een betrokkene kan meerdere soorten schendingen plegen. Bijvoorbeeld fraude en een ongewenste nevenfunctie. In de registratie kan dit in dezelfde casus worden geregistreerd. Bij de uiteindelijke afdoening worden, indien van toepassing, de conclusie over elk van deze schendingen meegewogen.
- d. Vaker de fout in
Sommige betrokkenen gaan meer dan eens de fout in. Er moet dan opnieuw een registratieformulier worden ingevuld. Het eerdere signaal heeft tenslotte al geleid tot een bepaalde afdoening en is daarmee afgerond.

Wet bescherming persoonsgegevens

De registratie van integriteitsschendingen moet voldoen aan relevante wet- en regelgeving. Omdat de registratie gevoelige gegevens kan bevatten, moet het goed worden beveiligd zodat ongeautoriseerde derden geen toegang kunnen krijgen. Zelfs als de informatie zich beperkt tot managementinformatie en deze niet is te herleiden tot personen. Als de registratie zodanig wordt ingericht en gebruikt dat de ingevoerde gegevens direct of indirect herleidbaar zijn tot personen, dan is de organisatie verantwoordelijk

voor het melden van de verwerking van persoonsgegevens bij het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP). Bij gebruik van dit formulier met alleen de basisvragen, is melding bij het CBP niet nodig.

Verantwoordelijkheid overheidsorganisaties

Moet een fraude ter waarde van twintig euro worden geregistreerd? Of een discriminerende opmerking van een ambtenaar tegen een burger waarover een klacht is ingediend? Hiervoor zijn geen algemene regels te stellen. Alleen het bevoegd orgaan van een overheidsorganisatie bepaalt op grond van wet- en regelgeving en haar integriteitsbeleid wanneer een signaal betrekking heeft op mogelijk plichtsverzuim en daarmee relevant om te registreren.

De normen van de gemeente zijn helder vastgelegd in de ‘Gedragscode Integriteit volksvertegenwoordigers in de gemeente Hilversum’ en de ‘Gedragscode integriteit college van burgemeester en wethouders in de gemeente Hilversum’. Deze sluiten aan bij de landelijke modelcodes. Het formulier is daar op ingericht. Het biedt ook ruimte voor maatwerk.

Beheer registratieformulieren

Het registratieformulier wordt bewaard in het archief van de griffie als het gaat om de raads- en commissieleden en in het archief van het team personeel & organisatie, als het gaat om het college en het ambtelijk apparaat (daaronder valt ook de griffie). Het college verzorgt jaarlijks in de maand maart de jaarrapportage over het achterliggende jaar. De griffie geeft daarvoor inzicht in de bij de griffie bewaarde registraties. De jaarrapportage geeft een verslag van de integriteitsschendingen die zich hebben voorgedaan en bevat zo nodig aanbevelingen voor het aanpassen van het te voeren integriteitsbeleid.

Dit stappenplan is vastgesteld in de raadsvergadering van de gemeente Hilversum d.d. 18 november 2015. Het maakt onderdeel uit van de eerder (raad 16 september 2015) vastgestelde en

gepubliceerde gedragscodes voor volksvertegenwoordigers en bestuurders in de gemeente Hilversum.